

Actief Burgerschap en Sociale Integratie

Doel van de school

Menselijke waardigheid ontstaat alleen door de waardigheid van anderen te respecteren.

Visie van de school

De visie van de school wordt op een zeer nabije manier vertolkt door . M. de Winter in zijn artikel in: Opvoeding in democratie; 2006.

Het begrip “**burgerschapsvorming**” komen we steeds meer tegen. Dat komt vooral omdat de Eerste en Tweede kamer het wetsvoorstel “Bevordering actief burgerschap en sociale integratie” hebben aangenomen. Deze wet is vanaf 1 februari 2006 in werking getreden. Het type burgerschap dat de overheid door middel van de nieuwe wet wil ontwikkelen is het “kritisch-democratisch burgerschap”

Voor de scholen betekent dit dat ze een bijdrage moeten leveren aan de integratie van scholieren in de Nederlandse samenleving door middel van burgerschapsvorming.

De discussie erover komt vaak voort uit ontevredenheid over de betrokkenheid van burgers bij de samenleving en het gebrek aan normen en waarden onder jongeren.

Onder actief burgerschap verstaat de minister van Onderwijs “de bereidheid en het vermogen van personen en groepen, om deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren”. De invoering hiervan op de basisschool zou er volgens de minister voor moeten zorgen dat de leerlingen voorbereid worden op deelname aan de pluriforme samenleving.

Bij de vorming van kritisch democratisch burgerschap is zowel de individuele als de sociale – op het algemeen belang gerichte- ontwikkeling van belang.

Waardeontwikkeling is een continu proces, waarbij een kritische houding net zo belangrijk is als een communicatieve als empathische houding.

Bij de ontwikkeling van kritisch democratisch burgerschap is kritische reflectie erg belangrijk waarbij kinderen geleerd moet worden om kritisch naar zichzelf en de wereld om zich heen te kijken zodat vermeden wordt dat dingen worden overgenomen omdat ze altijd al zo gingen. Eigenschappen zoals zelfreflectie, communiceren en de dialoog voeren kunnen hierbij helpen.

Burgerschapsvorming wordt volgens het leerplan niet gezien als een apart vak. Het moet een vanzelfsprekend onderdeel zijn van meerdere vakken. Het komt ook tot uiting in de wijze waarop de school invulling geeft aan regels ten aanzien van veiligheid, ouderbetrokkenheid en onderlinge omgang tussen leerlingen en leerkrachten (schoolregels).

Er zijn in de uiting van burgerschap verschillende domeinen te onderscheiden. Het eerste domein is als we de kinderen kennis willen laten vergaren over verschillende vormen van democratie in al haar hoedanigheden. Leermomenten die wij als school daarin herkennen worden weergegeven in onderstaand schema.

	Leerinhouden			Ervaringen	
	<i>Kennis en inzicht</i>	<i>Vaardigheden</i>	<i>Houdingen</i>	<i>Binnenschools</i>	<i>Buitenschools</i>
PO 7/8	<ul style="list-style-type: none"> • democratie, • republiek - ontstaansgeschiedenis Nederland als republiek • Europese gemeenschap, Verenigde Naties • wetten • politieke partijen • machtsmisbruik, onderdrukking, recht en onrecht • rechtspraak • kinderrechten 	<ul style="list-style-type: none"> • kritische vragen kunnen stellen bij maatschappelijke ontwikkelingen • informatie beoordelen • eigen standpunt toelichten en verdedigen in discussie • voor- en nadelen democratie, republiek en monarchie beargumenteren 	<ul style="list-style-type: none"> • gelijke behandeling etnische groepen • solidariteit • vertrouwen in instituties en instellingen • kritische houding ten aanzien van maatschappelijke kwesties 	<ul style="list-style-type: none"> • klassenvertegenwoordiger; schoolparlement/kinderraad; • mediation • vier vrijheid (4/5 mei) • kinderparlement 	<ul style="list-style-type: none"> • lezen (jeugd) krant • adoptie (oorlogs)monument • bezoek oorlogsmonument, voormalig concentratiekamp, bezoek lokale democratie/2^e kamer • bespreken van maatschappelijke kwesties thuis
PO 4/6	<ul style="list-style-type: none"> • monarchie, dictatuur, democratie • gemeentebestuur en landsbestuur 	<ul style="list-style-type: none"> • afspraken nakomen en in groep oplossingen vinden bij conflicten; problemen • eigen standpunt bepalen en bijstellen • omgaan met kritiek 	<ul style="list-style-type: none"> • gelijke behandeling jongens en meisjes • vreedzaamheid • anderen de gelegenheid geven zich te uiten • neerleggen bij meerderheidsbesluit in groep 	<ul style="list-style-type: none"> • deelname aan schoolkrant; in groepjes samenwerken; klassenvertegenwoordiger • in kring oplossingen aandragen voor problemen • in kring besluiten nemen over klassenaangelegenheden (thema's, festiviteiten, acties) • meisjes en jongens krijgen dezelfde kansen en taken • anti-pestapenk 	<ul style="list-style-type: none"> • rolverdeling in teamsport • hiërarchie in vriendclub, scouting • inspraak in gezinszaken thuis • Jeugdjournaal • Kinderkrant
PO 1/3	Regels en afspraken	<ul style="list-style-type: none"> • meedoen aan gesprekken in de groep • afspraken nakomen die in de groep gemaakt zijn 	Luisteren; afspraken nakomen	<ul style="list-style-type: none"> • afspraken en regels maken • deelname in klassenkring • spelen en werken in gemengde groepjes 	mate waarin democratische besluitvorming thuis plaatsvindt

Het tweede domein is als we kinderen bewust willen maken van hun rol in de samenleving van de groep. Binnen dit domein besteden aandacht aan de onderstaande situaties waarin de kinderen een rol op zich nemen om het functioneren van de groep mogelijk te maken.

	Leerinhouden			Ervaringen	
	<i>Kennis en inzicht</i>	<i>Vaardigheden</i>	<i>Houdingen</i>	<i>Binnenschools</i>	<i>Buitenschools</i>
PO 7/8	<ul style="list-style-type: none"> • rollen in vergaderingen: voorzitter, secretaris, penningmeester • samenleving: regio, werelddelen • ongelijkheid en discriminatie 	<ul style="list-style-type: none"> • initiatieven/organiseren van school/klassen-activiteit • invloed uitoefenen op besluitvorming met leerlingen uit meerdere groepen • eigen opvatting omzetten in activiteit 	<ul style="list-style-type: none"> • verantwoordelijkheid buitenschools (buurt, milieu, stad) • betrokkenheid bij school 	<ul style="list-style-type: none"> • Klassenvertegenwoordiger; • deelname aan schoolkrant/ website • initiatief nemen tot of organiseren van actie ter ondersteuning van een goed doel • aspect van leefbaarheid van de school aan de orde stellen • acties ter verbetering van de buurt/school; • hulpmentor voor ll. Uit lagere klas/groep • militaire veteraan in de klas 	<ul style="list-style-type: none"> • verenigingsleven, • meedoen aan incidentele acties in de buurt • lidmaatschap ideële organisatie (Greenpeace, WNF)
PO 4/6	<ul style="list-style-type: none"> • rechten van het kind • samenleving: provincie, wijk, Europa 	<ul style="list-style-type: none"> • invloed uitoefenen op besluitvorming in eigen groep • inzicht in eigen capaciteiten • aandragen oplossingen • meedoen aan georganiseerde actie voor klas/school 	<ul style="list-style-type: none"> • verantwoordelijkheid voor groep/school • creativiteit • assertiviteit • bereidheid bijdrage te leveren aan kwaliteit omgeving (sociaal en fysiek) 	<ul style="list-style-type: none"> • besluitvorming over Klassenaangelegenheden • meedoen aan geldinzamelactie voor goed doel • wisselende taken/ verantwoordelijkheden in klas/school • actie om de buurt netjes houden • kaart sturen naar/bezoek brengen aan zieke leerling 	<ul style="list-style-type: none"> • verenigingsleven • structureel uitvoeren van kleine taken thuis • incidenteel helpen van familielid/buren • zakgeld
PO 1/3	samenleving: stad, land	spreeken en luisteren	betrokkenheid (bij groep)	<ul style="list-style-type: none"> • helpen opruimen/lokaal vegen door jongens en meisjes 	

Het derde domein is het domein van de plaatsbepaling van de persoon in zijn of haar kritische houding ten opzichte van de eigen identiteit. Wij streven naar de volgende gespreks- en of leermomenten voor de kinderen.

	Leerinhouden			Ervaringen	
	<i>Kennis en inzicht</i>	<i>Vaardigheden</i>	<i>Houdingen</i>	<i>Binnenschools</i>	<i>Buitenschools</i>
PO 7/8	<ul style="list-style-type: none"> • godsdienstvrijheid • Vrede van Munster • hindoeïsme, humanisme, • multiculturele samenleving • symboliek en rituelen • etnische groepen in de samenleving • vooroordeel • jongerencultuur 	<ul style="list-style-type: none"> • herkennen symboliek in kunstuitingen • stereotypen herkennen • omgaan met vrijheden en beperkingen • zelf onderscheid maken tussen goed en slecht en dit vergelijken met wat gangbaar is in de samenleving • herkennen van discriminatie • omgaan met uitsluiting 	<ul style="list-style-type: none"> • waarden van verschillen 	<ul style="list-style-type: none"> • klassenproject over geestelijke stromingen • bijwonen religieus ritueel • adopteren van monument • viering 4/5 mei • volgen troonrede 	<ul style="list-style-type: none"> • zelf deelnemen aan religieuze of identiteitsgebonden groep • met begeleider bezoeken cultureel/sportevenement • verbinden met een groep in de omgeving
PO 4/6	<ul style="list-style-type: none"> • christendom, islam, reïncarnatie • nationaliteit • verschillende gezindsituaties en leefvormen • persoonlijke held, idool 	<ul style="list-style-type: none"> • inzicht in eigen mogelijkheden, beperkingen en opvattingen • inzicht in verschillen tussen mensen • verplaatsen in de ander/ perspectiefwisseling • rekening houden met opvattingen van anderen • herkennen uitingen cultuur en religie in straatbeeld • herkennen discriminatie • zelf onderscheid maken tussen goed en slecht 	<ul style="list-style-type: none"> • gelijkwaardigheid • zelfkennis • zelfwaardering • anderen willen betrekken 	<ul style="list-style-type: none"> • gestructureerde groepsopdrachten met versch. kinderen • bezoek gebedshuizen • feesten met religieuze achtergrond vieren • bezoeken van bijzondere plekken in de stad/regio • vieren Koninginnedag • leren over eigen woonomgeving: bijv. straatnamen herleiden • saamhorigheid in de klas ervaren 	<ul style="list-style-type: none"> • vrienden in de buurt bewust kiezen • deelname aan identiteitsgebonden sociale structuren • kennis maken met geloofsovertuiging bij vrienden thuis • identificeren met voorbeeldfiguur

Dankzij deze indeling van het SLO valt in het meerjarenbeleidplan van de school af te lezen op welk moment de school aandacht gaat geven aan situaties uit de drie domeinen.

Uit de domeinen wordt minstens herkenbaar dat actief burgerschap geen vak op zich zal zijn maar een kritische houding van zowel de leerkracht als de leerling om telkens weer een verband te leggen met de wereld (Nederlandse democratie) waarin wij leven.